

I 70'erne var det et politisk statement at flytte i bofællesskab. I dag er det en flugt fra byernes ensomhed

Nye grønne bofællesskaber skyder i disse år op over hele landet og lokker børnefamilier ud af storbyerne med idéer om deleøkonomi, fællesskab og miljøbevidsthed.

PAULINE BENDSEN

Der er lidt nybyggere på prærien over det. På en skrånende mark i det midt-sjællandske er bulldozere og kraner i fuld gang med at bane vejen for bofællesskabet Skråningen 2. Ved siden af står Skråningen 1 allerede opført. En stor klynge Svanemærkede huse beklædt med varmebehandlet træ står på den vindblæste mark og venter på, at læhegn, buske og træer vokser til.

Simone og Jacob Gøtterup byder på stærk kaffe og flade paraguayoferskner i deres lille hyggelige køkken, mens deres treårige søn, Max, ser fjernsyn, og deres syvårige datter, Karla, er ude og lege.

»Der er sket meget på et år. Da vi flyttede ind, var der kun støvet jord rundt om vores hus. Det var bare sådan en prærie,« fortæller Simone Gøtterup.

Det er ikke kun den vilde engbevoksning, der er ved at slå rødder. De 46 husstande i Skråningen 1 er også i fuld gang med at kultivere et fæl-

Verden er blevet for stor og voldsom, og man oplever en ny form for ensomhed i de store byer, hvor man har alle muligheder, men ikke et sted, man hører til.

Anne-Marie Dahl, fremtidsforsker

lesskab. Børnene leger på kryds og tværs, og de voksne har etableret en lang række interessegrupper.

»Der er en gruppe, der arbejder på at anlægge en køkkenhave, der er nogen, der har startet et band, og så er der blandet andet yoga, træning, brætspil og dyrehold,« fortæller Simone Gøtterup.

Det er firmaet EcoVillage, der står bag opførelsen af Skråningen, og de har en række bofællesskaber og øko-samfund i støbeskeen, hvor bæredygtigheden tænkes ind fra bunden. Det handler ikke kun om miljørigtige byggematerialer eller energimærkninger, men også om størrelsen på husene, fortæller Jacob Gøtterup, mens han giver en rundvisning i det 104 kvm store hus.

»Der er syv boligstørrelser i Skråningen. Den mindste type bolig, som vores nabo Knud har, er på 36 kvadratmeter. Idéen er, at man har mindre plads, men så har man adgang til kontor, gæsteværelser, legerum, fitness og vaskerum nede i vores fælleshus.«

En modtendens til centraliseringen

Ifølge fremtidsforsker Anne-Marie Dahl, som arbejder i Futuria og blandt andet forsker i udviklingen af måden, vi bor og arbejder på, kan det at flytte på landet i bofællesskaber meget vel blive en tendens i vækst.

I de seneste årtier har vi oplevet, hvad Anne-Marie Dahl betegner som en »centrifugalkraft« ind mod storbyerne, der nærmest koger over med muligheder. Men stigende boligpriser, stress og ensomhed hører til bagsiden af mønten ved livet i byen, og kombineret med et stigende fokus på natur og bæredygtighed gør det de grønne bofællesskaber til et attraktivt alternativ.

»Hver gang, der er store tendenser, er der også modtendenser. Folk kan nogle gange gå en anden vej end dét, vi regnede med. Det at familierne flytter ud på landet kunne være en modtendens, der pludselig slår over og bliver en megatrend,« siger Anne-Marie Dahl.

Udflytningen til grønne bofællesskaber kan man se som en del af den modtendens til globali-

Ønsket om at sætte et mindre klimaaftryk var en af grundene til, at Jacob og Simone Gøtterup valgte at flytte i bofællesskab. De har skåret væsentligt ned på energiforbruget, er begyndt at dyrke deres egne grøntsager, og så går mange ting i arv mellem familierne. »Det er lang tid siden, vi har købt nyt børnetøj,« siger Jacob Gøtterup. Foto: Ivan Boll

seringen, som kaldes for "glokalisering", forklarer Anne-Marie Dahl.

»I glokaliseringen søger man at finde det globale i det lokale. Verden er blevet for stor og voldsom, og man oplever en ny form for ensomhed i de store byer, hvor man har alle muligheder, men ikke et sted, man hører til. Et tegn på glokaliseringen er, at man gerne vil have det grønne ind i byerne, samtidig med at man forsøger at få noget kultur ud på landet.«

Mange bofællesskaber og øko-samfund slår sig netop op på at tage det bedste fra byen med ud på landet. I Hyllegaard Høje i Lejre er det hidtil største øko-samfund i Danmark under opførelse. Op mod 200 huse skal strøs udover 22 hektar i en blandingszone for land og by.

»Beboerne giver afkald på haven og får i stedet fællesret til – og medansvar for – alt fra bæredygtigt landbrug med dyrehold, sundhedshus, frugt-lunde, skovhaver, kreative værksteder, køkkenhaver, kontorfællesskab og et stort yogahus,« skriver Hyllegaard Høje i en pressemeddelelse.

»Med 150-200 boliger har du pludselig en helt anden økonomi til at lave faciliteter, der gør det langt mere attraktivt at bo der. Det er jo lidt som når to parceller går sammen om at deles om en græsslåmaskine, bare i meget større skala, og med en bæredygtig vision bag,« siger projektchef i Hyllegaard Udvikling, Thomas Persson, til Jyllands-Posten.

Visionen handler ifølge ham om at »eje mindre og have adgang til mere«, og bag projektet står bl.a. også Sylvester Rishøj Jensen, stifter af Sybo Games, og hans kæreste Rebecca Bang, der er udviklingsdirektør på projektet.

En af de faktorer, der kan afholde folk fra at flytte på landet, er arbejdet. Men på det punkt er der nye ting i grøde, bemærker fremtidsforsker Anne-Marie Dahl.

»Jeg tror, at det digitale bliver afgørende for, om vi vil se en stigning i folk, der flytter på landet. På det punkt har coronakrisen gjort en stor forskel. Før skulle man forhandle sig til at få lov til at arbejde hjemmefra, men under coronaen

har det vist sig, at medarbejderne faktisk bestiller noget derhjemme. Vi har færre sygedage, fordi vi ikke er så meget sammen, og måske bliver medarbejderne også mindre stressede, fordi de ikke er afhængige af altid at skulle af sted i myldretiden.«

For Jacob Gøtterup, som arbejder som sektionsleder i Cowi, har coronakrisen netop betydet, at hans arbejdsliv er blevet omlagt.

»Vi har løsnet endnu mere op i forhold til hjemmearbejde. Folk får større frihed til selv at indrette deres hverdag, som de vil, fordi vi i tre måneder har bevist, at hjemmearbejdet godt kan fungere. Så nu arbejder jeg to dage hjemme om ugen og tager toget til Lyngby resten af ugen.«

Ud af familieboblen

Det var noget så tilfældigt som en annonce for EcoVillage på Facebook, der gjorde, at Jacob og Simone Gøtterup endte med at flytte i bofællesskab.

»Det var en ny tanke for os. Den opstod kun,

”

Børnene vænner sig til, at der findes mange forskellige slags mennesker. Så bliver man mindre forskrækket, når man møder nogen, der er helt anderledes fra en selv. Det kommer til at styrke dem senere i livet.

Jacob Gøtterup

► fordi vi så den reklame. Den fik os til at tænke: 'Nå, kan man også bo sådan?'« fortæller Simone Gøtterup.

»Vi sad i Rødovre og havde fået børn, og vi følte os lidt ensomme, fordi man sidder der i sin familieboble og kommer aldrig rigtig ud. Så vi søgte noget, hvor man kunne have et uforpligtende samvær, hvor man vælger det til, når man har overskuddet til det,« supplerer Jacob Gøtterup.

»Jeg synes faktisk, at hverdagen blev helt vildt kedelig,« siger Simone Gøtterup om livet med små børn i en forstad.

»Her i bofællesskabet tumler man ud ad døren, og så er der bare nogen.«

Da de lige var flyttet ind i Skråningen, kunne det dog godt være lidt overvældende pludselig at have så meget liv omkring sig:

»Lige i starten, hvor man også var lidt stresset, fordi man lige var flyttet, havde vi hele tiden mindst fem børn på besøg,« griner Simone Gøtterup.

»Så der måtte vi også øve os i at sige fra en gang imellem.«

Udover at byde på et hav af legekammerater giver livet i bofællesskabet også børnene en vigtig erfaring af forskellighed, mener Jacob Gøtterup.

»Børnene bliver meget... robuste er ved at blive et irriterende ord, men de vænner sig til, at der findes mange forskellige slags mennesker. Så bliver man mindre forskrækket, når man møder nogen, der er helt anderledes fra en selv. Det kommer til at styrke dem senere i livet.«

»Ej, jeg har altså også virkelig brug for at lære at være sammen med forskellige mennesker, kan jeg mærke!« udbryder Simone Gøtterup.

»Folk kan godt have nogle meninger, hvor man tænker: 'Hvad?', men jeg kan jo godt lide dem alligevel. Jeg tror, det at bo her er virkelig vigtigt for mig også, for at jeg kan blive et mere rummeligt menneske.«

Appellerer bredere i dag

Skråningens beboersammensætning er en blanding af børnefamilier, enlige mødre og fædre, unge og ældre, fordi de forskellige boligstørrelser gør det muligt for folk i forskellige livssituationer at bosætte sig her.

Folks professioner spænder over alt fra kunstnere til jordemødre, ph.d.'er, pædagoger, arkitekter, studerende og IT-folk, fortæller Jacob Gøtterup. Men politisk er det nok mest midten og venstrefløj, der er repræsenteret i bofællesskabet, gætter Jacob og Simone Gøtterup lidt tøvende.

»Der er intet i projektet, der krævede en bestemt politisk overbevisning, men jeg tror bare, at bofællesskabstanken måske er lidt ovre på den fløj,« tilføjer Jacob Gøtterup.

I modsætning til 70'ernes bofællesskaber, som i vid udstrækning havde politiske sympatier godt til venstre i det politiske spektrum, er den fælles boform dog ikke så ideologisk ladet i dag, vurderer fremtidsforsker Anne-Marie Dahl.

»I dag er det ikke et politisk statement at flytte i bofællesskab, og det er ikke folk med en bestemt politisk observans, som det var før. Det kan være folk, der ønsker at bygge andre former for samfundsmodeller, der både er grønne, men også økonomisk bæredygtige. Tidligere var det måske lidt ekskluderende, men jeg tror godt, man kan flytte i øko-bofællesskab nu og så tage af sted i habit hver morgen.«

Tidligere boede familien i et almindeligt parcelhuskvarter, men oplevede det som ensomt og kedeligt. Derfor var det dejligt at komme ud til bofællesskabet, syntes de, hvor der altid var mennesker lige uden for døren. Det var dog også lidt overvældende i starten. »Vi hele tiden mindst fem børn på besøg. Så der måtte vi også øve os i at sige fra.«

Foto: Ivan Boll

”

Hvis man vil have noget ændret på sin bolig, som er på fællesarealerne, skal man have fællesskabets accept. Så på den måde er man lidt i fællesskabets vold.

Jacob Gøtterup

► Økonomisk kræver det en vis indtægt at blive en del af et bofællesskab som Skråningen, hvor et hus på 100 kvm koster lidt over tre mio. kr.

»Så længe det er private initiativer, der driver bofællesskaberne, så er det nok mest for de privilegerede,« siger Anne-Marie Dahl.

Det kræver ikke bare økonomisk, men også social kapital at fungere i et bofællesskab.

»Du skal være et menneske, der er god til at indgå i beslutningsprocesser og fællesskaber. Der er nogle forventninger til, at man bidrager,« påpeger Anne-Marie Dahl.

I fællesskabets vold

Vi går en tur ud i det sommertomme bofællesskab. De familier, der er tilbage, hjælper hinanden med at vande blomster, og børnene får nye legekammerater her i ferietiden.

Kornblomster og valmuer lyser op med blå og rødt i enggræsset mellem de sandfarvede huse.

»En gang i mellem slår vi det med le. Ikke fordi vi prøver at gå tilbage til stenalderen, men det skulle bare være godt for den engbevoksning, vi har,« fortæller Jacob Gøtterup.

En fordybning snor sig ned mellem husene. Når regnen falder kraftigt, bliver den til en å, som leder regnvandet videre ned til en sø, hvorfra den kan sive ud over engen. Vi passerer en sort udskåret træstub.

»Ja, det er vores nabo Knud, der er kunstner. Han laver rigtig mange træskæreri. De er mest inspireret af hans mareridt,« siger Jacob Gøtterup med et grin.

Vi ankommer til det todelte fælleshus og stiller skoene udenfor. I den ene bygning er Skråningens lille pool netop blevet indviet for et par dage siden. Den måler ikke meget mere end fire gange syv meter, så den er mest til leg – og lidt overflødig i Jacob Gøtterups øjne, men den var en del af konceptet fra start, så det var ikke en beslutning, de havde indflydelse på.

»Men man må også være indstillet på at gå på kompromis med nogle ting. Hvis man f.eks. gerne vil have noget ændret på sin bolig, som er på fællesarealerne, skal man have fællesskabets accept. Så på den måde er man lidt i fællesskabets vold.«

I den anden del af fælleshuset finder vi bofællesskabets hjerte: Køkkenet og det fælles spiserum. Her er der fællesspisning fire dage om ugen, noget coronaen dog midlertidigt har sat på pause.

»Man vælger selv, om man vil spise sammen med de andre eller tage maden med hjem. To dage om måneden står man så for at lave mad sammen med et par andre, men det tager ikke mere end tre-fire timer. Det er helt vildt så meget tid, man får frigivet,« siger Jacob Gøtterup.

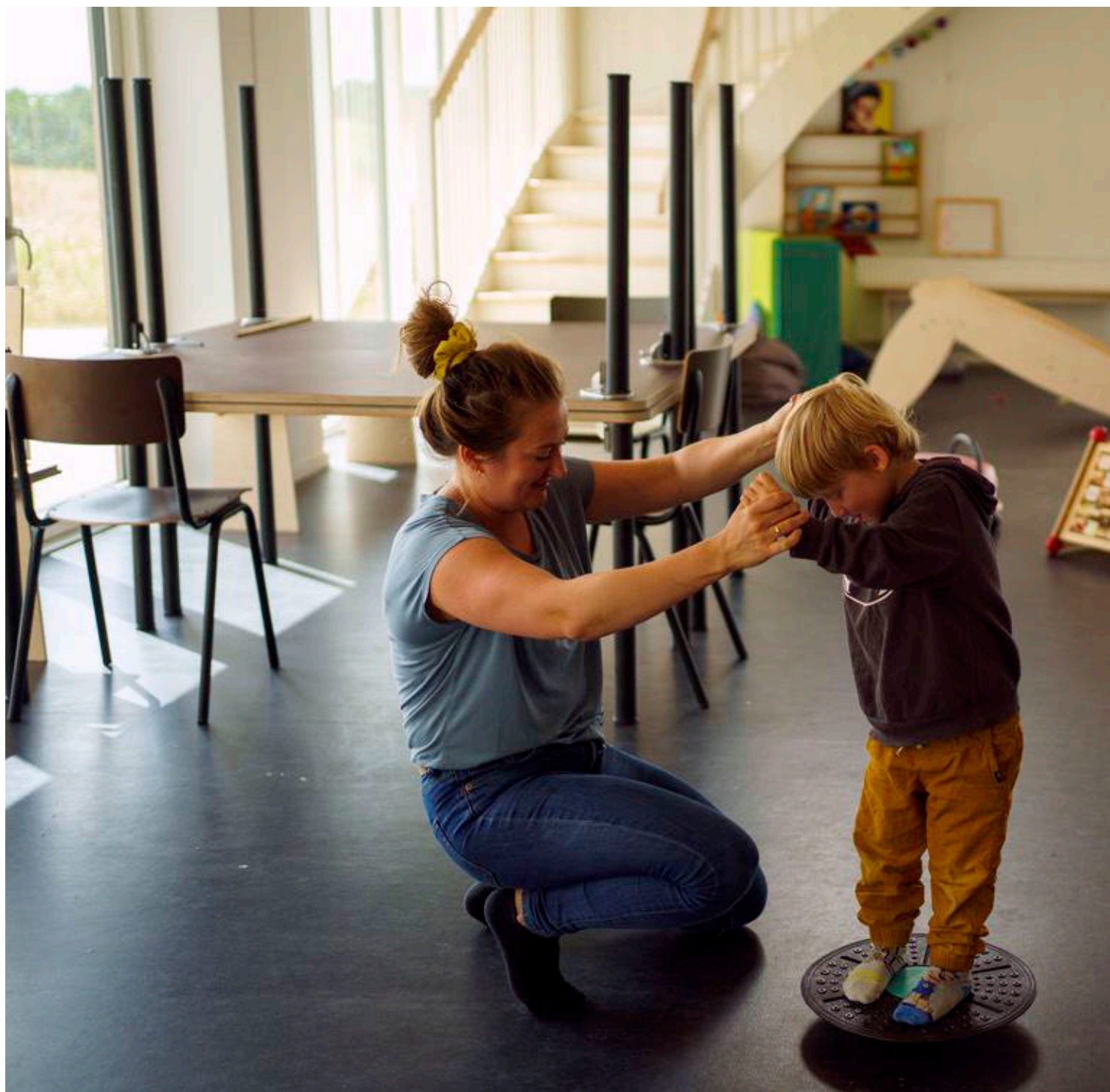
»Maden er vegetarisk både ud fra et bæredygtighedsperspektiv, men også fordi det faktisk er det nemmeste. Så dem, der elsker kød, må spise det derhjemme i weekenden.«

På førstesalen af fælleshuset er der blandt andet kontorplads, øvelokale og legerum.

»Børnene er begyndt at spille bordtennis deroppe, så bolden ryger ned i maden, mens vi spiser,« fortæller Simone Gøtterup.

Vi slutter rundturen bag fælleshuset, hvor den fredede ådal folder sig ud. Her hører man næsten ikke larmen fra byggegrunden. Parrets begejstring over at være en del af dette fællesskab lyser ud af dem – men mister man ikke også noget ved at flytte ud i et bofællesskab?

»Jeg mister faktisk lidt kontakt til gamle venner, fordi man får sine sociale behov opfyldt her, men det har egentlig været en naturlig udvikling,« svarer Jacob Gøtterup. ■

»Hvis det regner, og man er ved at få pip derhjemme, så kan man bare gå herved med børnene,« siger Simone Gøtterup. Foto: Ivan Boll

Mellen husene er en fordybning, der bliver til en lille å, når det regner meget. Foto: Ivan Boll

BOFÆLLES- SKABER OG ØKOSAMFUND

Der findes 240 registre-
rede bofællesskaber på
bofællesskab.dk

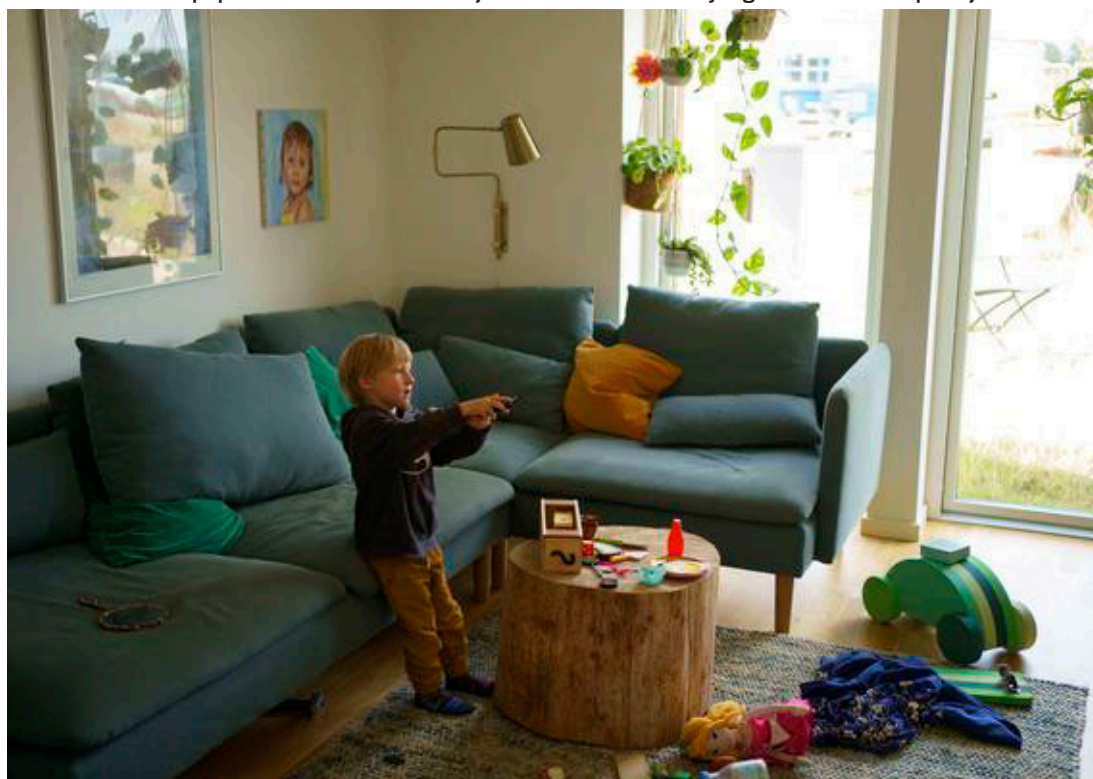
Ifølge folkene bag det
kommende øko-samfund
Hyllegaard Høje findes
der 25 økosamfund i
Danmark, og mere end
30 er undervejs.

Der findes ingen
opgørelse på Danmarks
Statistik over, hvor
mange mennesker der
bor i bofællesskab, men
antallet af mennesker,
der bor i flere familier
i samme husstand,
er steget med 45 pct.
fra 2007 til 2017.

I mange landkommuner
har man fået øjnene op
for, at bofællesskaber
og økosamfund kan
være et værn mod
affolkning og skoleluk-
ninger. Med 20 bofælles-
skaber er Roskilde den
kommune med flest i
hele landet. Kommunen
har oprettet et sekretari-
at, som skal understøtte
udviklingen, blandt
andet ved at rådgive
private, der ønsker at
starte et bofællesskab.

Bofællesskaber er populære. Et andet sted i Lejre er bofællesskabet Hyllegaard Høje snart på vej. Foto: PR

Max på tre år leger i familiens stue, mens hans storesøster på syv år er ude at lege. Foto: Ivan Boll

Her er ingen hække eller hegn mellem husene her på "prærien", og der er god plads til børneleg, familieliv og naboskab på de åbne områder. Foto: Ivan Boll